

AKTUALNO VPRAŠANJE

Dne 13. in 14. septembra bo v Celju VI. kongres Ljudske mladine Slovenije. Iz kranjskega okraja odhaja na kongres 41 delegatov. Da bi zvedeli, kako je gorenjska mladina pripravljena na ta pomembni dogodek, smo se obrnili za pojasnilo na Okrajni komite LMS Kranj in prejeli tale odgovor:

»Zadnje dni junija je bil v Gozd Martuljku plenum Okrajnega komiteja, na katerem smo sprejeli naloge mladinskih organizacij za zimsko obdobje in se domenili tudi za kongresne

priloge. Na vseh osmih seminarjih, ki so bili letos v Gozd Martuljku, smo seznanili mlade obiskovalce s tematično, ki jo bo obravnaval kongres. Delegati za kongres so bili izvoljeni 21. junija. Takoj po izvolitvi so začeli obiskovati osnovne organizacije LMS, kolikor pa jim to ni bilo mogoče v času dopustov, so navezali stike z vsemi organizacijami v septembru. Ti tovariši so pripravili za kongres tudi razne analize; osemnajst jih namerava sodelovati v razpravi. Govorili bodo o problemih mladih učiteljev, o sodelovanju mladine v družbenem uprav-

ljanju, o kulturnem in zabavnem življenju mladine ipd. Mnoge mladince smo letos tudi na taborjenjih seznanili s pomenom kongresa. Na Jesenicah je tovarniška organizacija LMS sklicala posvetovanje vodstev mladinske organizacije iz večjih podjetij, da so se skupaj pomenili o pripravah na kongres in obenem tudi o volitvah v ljudske odbore. V dneih kongresa bodo imele organizacije LMS svečane sestanke, medtem ko se bo mladina v večjih krajih zbrala na zborovanjih.

AKTUALNO VPRAŠANJE

TE DNI PRED ZBORI VOLIVCEV

OBRAČUN OBLO NA JESENICAH

Občinski ljudski odbor Jesenice je imel v torek, 10. t. m. svojo redno 33. sejo. Kot prvo so odborniki razpravljali o poročilu Občinskega ljudskega odbora, ki je pravzaprav njihov obračun o delu v zadnjem letu in tudi obračun celotne dejavnosti v času obstoja njihove komunalne skupnosti.

Zlasti lani je bila živahna dejavnost v tem kotu Gorenjske. Skupno je bilo porabljenih proračunskih sredstev več kot za 134 milijonov dinarjev. Ker pa dohodki lani niso dosegli predvidene vsote, je nastal primanjkljaj za 9 milijonov in 336.000 dinarjev, ki seveda obremenjuje letošnja proračunska sredstva oziroma posamezne sklade. To se je zlasti zgodilo, ker je občina morala prevzeti nekatere nepopravne obveznosti iz prejšnjih let, kot n. pr. adaptacijo hotela »Korotan« na Jesenicah, nabavo cestnega valjarja, pokritje izgube likvidiranih podjetij »Mizarstvo« v Koroški Beli, »Cevlarna« na Jesenicah itd.

Komunalna in gradbena dejavnost je tudi letos zelo živahna. Nadaljevali so gradnjo vodovoda za vasi bivše občine Zirovnica, ki bo oskrboval prebivalce Most, Zirovnice, Brega, Zabreznice, Doslovč, Breznice in Vrbe. Zgrajen je bil jeseniški

vodovod, nov vodovodni odcep na Blejski Dobravi v dveh smereh: za Črno vas in stanovanjski zgradbi, v skupni dolžini 764 metrov. Napeljan je nov vodovod za Gornji Plavž, popravni vodovod Kranjski gori itd.

Hkrati je bilo popravljeno in izgrajeno več cest, mostov, opravljena elektrifikacija v naselju Kočna, Blejski Dobravi, na Bregu, Koroški Beli, v nove hiše v Gozdu Martuljku in v drugih krajih. Mimo tega je bilo zgrajeno ali adaptirano več javnih stavb, šol, pokopališč in kulturnih domov. Z zbiranjem sredstev v sklad za stanovanjsko gradnjo se je lani na tem področju porabilo več kot 145 milijonov dinarjev. Letos pa se je stanovanjska gradnja še bolj razmahnila, kar omogočajo tudi sredstva, ki bodo letos, skupno s posojilom iz republiškega kreditnega sklada, znašala 235 milijonov dinarjev.

KAJ BO S ŠOLAMI?

Na seji so odborniki govorili tudi o pomanjkanju šolskih prostorov. To zlasti velja za Jesenice, kjer več otrok za prvi razred na začetku sedanjega šolskega leta sploh niso mogli sprejeti v pouk. Volivci, zlasti starši prizadetih otrok, bodo gotovo zahtevali pojasnila o tem vprašanju na sedanjih zborih volivcev.

Kot predvidevajo se bo stanje popravilo, vsaj za silo, kajti prostori v bivšem otroškem vrtcu bodo kmalu urejeni in vsi otroci bodo lahko hodili v šolo. Seveda se šolski pouk na Jesenicah nadaljuje v treh izmenah, kar dokazuje težko stanje s šolskimi prostori.

Kot je bilo pojasnjeno, so že pred meseci poslali v odobritev pristojnim organom v Ljubljano tudi projekt za gradnjo velike šolske stavbe. Lokacija je določena na lepem mestu blizu centra in tudi denar za gradnjo je že zagotovljen. V tej stavbi bosta dve šoli — osemletki za 1500 učencev. Seveda bo gradnja takega velikega poslopja trajala več let in bi predvidoma prišla v poštev šele v šolskem letu 1960/61. Takrat, kot predvidevajo, bi šole omogočili na jesenskih šolah dve izmeni učenja, kajti število otrok vsako leto narašča.

Za sedanjo težavo, da je ostalo več otrok na začetku šolskega leta brez pouka, pa so bile poleg vseh drugih težav krive nekaj tudi nerodnosti. Če bi dve učiteljski stanovanji na šoli premestili v nove bloke in ta stanovanja preuredili v učilnice (kar bi bilo ob tesnejšem sodelovanju med občino in Zelezarno možno, kot so ugotovili na seji Občinskega ljudskega odbora), bi se bili izognili tej neprijetnosti, čeprav to ne bi rešilo problema. Tako so ugotovljali posamezni odborniki na seji.

O vseh tej pestri dejavnosti in napredku občine Jesenice kot tudi o problemu šolstva in drugih vprašanjih bodo te dni odborniki tolmačili in odgovarjali na zborih volivcev.

K. M.

GLASLO GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. ST. 71 — CENA DIN 10.—

Kranj, 13. septembra 1957

DRAGOCENO GRADIVO

Kako poteka analitska ocena delovnih mest na Gorenjskem

Na območju kranjskega okraja pripravljajo 62 podjetij analitično ocenitev delovnih mest. V vseh podjetjih so delavski sveti imenovali komisije, v večjih tudi podkomisije po obratih, ki bodo morale opraviti veliko delo. Zal pa nekaterim članom teh komisij v posameznih podjetjih niso zagotovili pogojev, da bi se nemoteno posvetili svoji nalogi. Če bodo hotele naloge do roka opraviti, bodo nekatere komisije morale delati bržkone tudi nadurno.

Delo pri analitični oceni delovnih mest je deljeno na več faz. V prvi je potrebno popisati in opisati vsa delovna mesta, v drugi opraviti analizo in stopnjevanje delovnih mest, v tretji pa točkovanje. Razen štirih podjetij v kranjskem okraju (Iskra Kranj, Kemična tovarna Podnart, Alka Duplje in Avtopromet Kranj) so vsa prvo fazo že končala.

Delo v prvi fazi je bilo potrebno najprej pripraviti v pojasnjevanjem namena analitične ocenitve delovnih mest in z anketo na vseh delovnih mestih. Ugotavljati pa je moč, da so bile ravno te priprave najbolj pomanjkljive. V mnogih kolektivih še sedaj ni vsem jasno, zakaj smo se lotili tako obsežnega dela. To stvari mnogo škoduje, ker marsikje prav zaradi tega delo ne bo dovolj temeljito opravljeno, pojavljajo pa se tudi najrazličnejša pojmovanja.

Niso bili redki primeri, da so anketiranci pri opisu svojega dela navajali tudi to, da imajo prenikno plačo. V nekaterih podjetjih so anketo celo opustili (Iskra Kranj, Niko Zelezniki, Inteks Kranj, Sava Kranj delno, Podjetje za vzdrževanje prog Jesenice). V Zelezarni na Jesenicah so opravili anketo že leta 1954, zato so smatrali, da sedaj ni potrebna. Uspeh ankete je bil v velikih primerih nezadovoljiv ravno zaradi nezadostnega pojasnjevanja namena in poteka dela analitične ocenitve članom kolektivov. Vzroke za neuspeh je treba iskati tudi v slabem sistemu dela nekaterih sindikalnih podružnic, ki opuščajo direktn stik s članstvom in se omejujejo predvsem na akcije preko sindikalne aktive, ki pa ne sežejo do vseh delavcev. Pomoc organov delavskega upravljanja in sindikalnih organizacij se v glavnem omeji na udeležbo člana DS oziroma IO sindikalne podružnice v komisiji. Le redke so izjeme, ko je sindikalna podružnica pri tem delu aktivnejša. Največja pomanjkljivost je v tem, da marsikje še vedno ne ločijo analitične ocene del. mest od plačnega sistema. Opaziti je nevarno težnjo, da bi zagotovili posameznim delovnim mestom čim višje zahteve in s tem čim večje število točk. Ta lov za točkami pa je neutemeljen, ker sredstva za plače, ki jih bodo imele gospodarske organizacije, ne bodo odvisna od števila točk, temveč od gospodarjenja in doseženega dohodka. Take težnje ogrožajo uspeh analitične ocenitve in pričakovanje, da bi ta dala objektivna razmerja med delovnimi mesti. Utemeljeno je torej opozorilo, naj delovni kolektivi razpravljajo predvsem o realnosti opisov in o zahtevah na delovnih mestih, ne pa o številu točk.

Nadalje je treba vedno ponovno opozarjati, da so orientacijski primeri, ki jih sestavljajo združenja, sicer v duhu sistema, nikakor pa jih ne smejo gospodarske organizacije uporabiti za prepisovanje in šablono. Vsaka gospodarska organizacija mora opis, analizo in stopnjevanje opraviti po dejanskem stanju na svojih delovnih mestih, upoštevaje lastno specifičnost (zlasti je treba na to opozoriti pri analizi zahtev A2, A3 in C1, C2). Enotnost v skupini zahtev A je možna po enakih delovnih mestih v različnih gospodarskih organizacijah samo, če so enaki tehnični in organizacijski pogoji in se izdeleje enak asortiment. Opaziti je nadalje, da nekatera združenja nudijo zelo malo ali pa sploh nobene pomoči podjetjem (predvsem Združenje metalno-predelovalne industrije). Možnost medsebojnega sodelovanja in pomoči med samimi podjetji pa čisto preperečujejo bolj samoljubni kot konkurenčni nagibi. Ti nagibi niso posameznim podjetjem prav nič v čast, onemogočajo pa razvijanje večjega sodelovanja na vseh področjih dela med sorodnimi podjetji in izmenjavo izkušenj, ki bo lahko pomagala k boljši organizaciji dela in večji produktivnosti. Čas bi že bil, da bi se tudi s takimi pojavi spoprijeli.

Med aktualnimi problemi, ki jih razkriva dosedanja poteka dela, je zlasti neizdelana organizacija podjetja in nejasna funkcionalna shema posameznih služb v podjetjih. Za ureditev tega je potrebna razmejitev in razdelitev posameznih pristojnosti na posameznih delovnih mestih. Kjer nimajo organizira-

„Vsi ti spomeniki in žrtve na raznih krajih so samo del celotne neprekinjene borbe naših ljudi“, je dejal Vinko Hajner pri odkritju spomenika na Lipniški planini.

REPORTAŽO O ODKRIVANJU SPOMENIKOV NA JELOVICI BERITE NA 7 STRANI!

nih delovnih procesov ali celo nimajo sestavljene organizacijske strukture podjetja, povzročajo vprašanje toliko težav, da se ga ponekod izogibajo, ali pa ga celo podcenjujejo. Ta vprašanja bo potrebno razčistiti še pred prehodom na drugo fazo analitične ocenitve. Treba je opozoriti, da mora biti v eladnadijevanje na 2. strani)

V SLIKI IN BESEDI

Sreča čaka v Kranju

Sredi mesta stojita dva paviljona, v njih pa je razstavljena sreča na kolesih — dva avtomobila FIAT 600 in cela vrsta GALEEOV ter KOLIBRIJEV, ki čakajo na srečno dobitnike. V nedeljo zvečer bodo že dobili svoje nove lastnike...

naš razgovor

MLADINCI KANDIDIRAJO

S predsednikom Občinskega komiteja LMS Jesenice Francem Horjakom smo se pogovarjali kar po telefonu. Tovariši Horjak je namreč delegat za VI. kongres LMS v Celju. Takole je povedal:

»Mladina na Jesenicah in verjetno tudi drugod do letos ni imela dostopa v Občinski ljudski odbor in tudi ne v posamezne svete. Izjeme so bile zelo redke. Priprave na bližnje volitve v ljudske odbore pa so že pokazale drugačno sliko. Mladinska organizacija se je letos odločno zavezala za to, da bodo kandidati tudi iz njenih vrst, pri čemer je vsaj na Jesenicah naletela na vsestransko razumevanje političnih organizacij. V občinski zbor smo predvideli 4 kandidate — mladince, v zbor proizvajalcev pa 12 mladih ljudi. Mladini je doslej marsikdo upravičeno očitil, da ne obiskuje zborov volivcev, vzrokov pa nihče ni raziskal. Prepričan sem, da mladi ljudje niso čakali na zbere zaradi tega, ker s problematiko, o kateri so le-ti razpravljali, niso bili dovolj seznanjeni. V prihodnje bo morala tudi naša organizacija obravnavati osnutek družbenega plana v posameznih občinah, prav tako kot zdaj SZDL in ZKS. Na zbere volivcev bodo potem tudi mladinci

prišli s svojimi predlogi. Jeseniška mladina je o gospodarskih vprašanjih letos že precej razpravljala — predvsem o gradnji kopalnice, o ustanovitvi mlečne restavracije itd. Zal te želje mladine niso bile nikjer upoštevane, verjetno tudi zaradi tega, ker niso bile odločno izrečene na zborih volivcev. Kljub temu smo mladinci prepričani, da bi bilo na Jesenicah bolj potrebno kopalnice kot na primer kegljišče. Mladina bi bila pri taki gradnji prav gotovo pripravljena pomagati s prostovoljnimi delom.

»Kako pa se jeseniška mladina uveljavlja v delavskih svetih?»

»Le malo je mladincev, ki imajo možnost za sodelovanje v teh organih. V Zelezarni jih je na pr. 26 v obratnih delavskih svetih, medtem ko so v centralnem delavskem svetu le štirje. Tudi sindikat do mladine v tem podjetju nima pravega razumevanja, saj v sindikalnem odboru ni niti enega mladincev, četudi je tovarniški komite LMS predlagal tri. Odnos do mladih bodo morali spremeniti nadalje tudi člani ZKS in jih z večjim zaupanjem vključevati v Zvezo komunistov.« je zaključil pogovor po telefonu tov. Horjak.

„ROMEO IN JULIJA“ v Prešernovem gledališču

Razprava o akt. kult. problemih Gorenjske ter o namenu in smotrih Prešernovega gledališča v Kranju je porodila marsikakšno misel in marsikakšen napotek, ki bo našemu gledališču nedvomno v korist. Naj bo letošnja sezona, ki jo Prešernovo gledališče začne z uprizoritvijo Shakespearove tragedije ROMEO IN JULIJA, njegova poslednja ali ne — številne pripombe in predloge iz razprave o njem bo te dni. Če so bili in še bodo v tej razpravi izrečeni tudi kritični očitki na račun dosejanega dela PG, bo gledališče tudi iz še tako ostre kritike znalo izluščiti marsikaj, kar mu — če je kritika na zadostni kvalitetni ravni — lahko pomaga pri nadaljnjem delu.

Gledališče je javna ustanova — vsaka javna ustanova pa je tudi izpostavljena javni kritiki; in kvalitetna kritika ni še nikoli nikomur škodovala — razen tistim, katerih samoljubje kritike ne prenese. Zato se nam zdi, da tudi razprava o Prešernovem gledališču ni bila škodljiva, nasprotno, da bo gledališče imelo od nje — če jo bo znalo prav ovrednotiti — samo korist. Pa čeprav le še za kratek čas.

—o—
Za začetno predstavo letošnje sezone je PG izbralo Shakespearovo tragedijo ROMEO IN JULIJA.

Ta igra o ljubezni, ki vzbrsti in umre sredi sovraštva, je eno zgodnejših Shakespearovih del. To je čutili tudi v njeni dramaturški gradnji, saj je bolj pesnitev kot drama in saj se zaplete ter razplete bolj po naključjih, kot po nujnostih med karakterji.

Vendar bi človek moral biti pesnik, če bi hotel pokazati verno podobo ROMEO IN JULIJE — pesnik, kot je bil Shakespeare. Goethe je rekel o njem, —da ni zlepa kdo sveta pregledal tako kot on, da ni znal zlepa kdo, ki je izražal svoje notranje gledanje, tako presaditi bralca v svojo zavest o svetu; ta nam postane pri njem popolnoma prozoren: krepost in greh, veličina, nizkost, plemenitost in zvrženost nam postanejo dobro znani. Po besedah in govorih naj bi zvedeli, kaj se godi v notranjosti besed. In glede na to je videti, kakor da bi se bili vsi igralci zarotili, da nas ne bodo o ničemer pustili v dvomu, v temi. Pri njem izvemo za resnico življenja, ne da bi sami vedeli kako. Shakespeare je združen s svetovnim duhom, pronica svet kakor on; nobenemu od njiju ni skrita nobena stvar.

Genij se je namenil zapeti o ljubezni — to je ROMEO IN JULIJA. Kot pesem je ta igra: zdaj težka in opojna, zdaj svetla, da bi se dvignila pod nebo, če ne bi že bila nebo samo. Človek je pred njo globoko zavzet in globoko pretresen.

Mogoče so take veličastne pesnitve kot je ROMEO IN JULIJA, ljudem v časih, burnih kot je naše stoletje, še bolj potrebne; zato, da sredi hlastnega vsakdana kdaj pa kdaj obstanemo pred dragulji, ki jih je na svojem poletu od teme k soncu ustvaril gospodar sveta — človeški duh, pa da poiščemo njihov odsev v sebi. Saj je to nazadnje objektivni smisel umetnosti: njen odsev v nas. ROMEO IN JULIJA je tak dragulj; svoj odsev najde v vsakem, tudi najpreprostejšem človeku, ker govori vsakomur naravnost v srce.

Umetniški zbor Prešernovega gledališča si je naložil težko preizkušnjo; prepričani smo, da jo bo dostojno opravil.

MILOŠ MIKELN

filmi, ki jih gledamo

DVA FILMA — DVOJE DOZIVETIJ

Redkokdaj se zgodi, da bi nekako v istem času gledali dva filma, ki sodita s svojimi nespornimi kvalitetami v vrh filmske ustvarjalnosti in ki zategadelj tudi zaslužita atribut: umetniška. To sta japonski barvni film »Vrata pekla«, o čigar vrednotah smo že poročali, in francoski barvni film

»VELIKI MANEVRI«

Srečanje s slovitim francoskim režiserjem Renéjem Clairrom pomeni z drugo besedo: srečanje z visoko umetnostjo. Prav kakor se je proslavil s svojim prvim zvočnim filmom »Pod strehami Pariza«, tako pomeni tudi njegov prvi barvni film »Veliki manevri« pomembno stvaritev v filmski umetnosti. Pomembno predvsem zato, ker si doslej večina barvnih filmov še ni priborila naslova umetniška. — Čeprav gre v tem filmu za ne preveč izvirno sentimentalno zgodbo, katere motiv so dramaturgi pogostoma obravnavali, se vendarle ne moremo odločiti, katere kvalitete filma bi postavili na prvo mesto. Dramaturška plat scenarija je brezhibna, dialogi se kar bleste od izvirnih domislic in duhovitosti. Uglajena igra glavnih igralcev Michèle Morgan, Gérard Philipe in Brigitte Bardot je brez primere. Film je zmes komedije in tragedije, kljub temu pa stilna enotnost filma ne trpi. Razen naštetih vrednot pa pomeni prav barvna kompozicija tisto, kar dela film nedosegljiv. Vse kaže, da se je režiser poslužil te nezahtevne komedije zgolj zato, da je mogel svoje umetniške pretenzije sprostiti in jih zaposliti pri študiju barv, s katerimi dosega čudovite učinke. Barvo mu ne služijo zgolj kot

okras, temveč kot podloga, na katero s prefinjenim okusom umetnika gradi ves film. — Gledalcem, zlasti tistim, ki radi gledajo malce osladne filmske zgodbe, bo ta film še posebno ugajal.

»STO LET LJUBEZNI«

Je italijanski omnibus v črno-beli tehniki, ki na dokaj izvirni in duhoviti način načinja že nešteto obravnavano in še vedno aktualno temo o ljubezni. Posebnost pripovedi je predvsem v tem, da je scenarist uokviril šest različnih ljubezenskih zgodb v razdobju enega stoletja. Zgodbe nimajo nobene medsebojne zveze, vsaka predstavlja celoto zase s svojim začetkom in koncem. Scenarist in režiser očitno nista imela drugega namena kot prikazati vpliv ekonomskih, družbenih, zlasti pa političnih razmer na ljubezenske odnose med žensko in moškimi v različnih obdobjih človekovega življenja. To bi bila nekakšna psihološka študija ljudi, ki vsak na svoj način doživlja ljubezen. Prva ljubavna zgodba sega v dobo Garibaldijevih pohodov po Italiji sredi prejšnjega stoletja, medtem ko je zadnja postavljena v sodobnost, to je leto 1954, se pravi v čas, ko je postala ločitev zakona vsakdanji pojav, skorajda moda. — Toliko o najvidnejših značilnostih tega omnibusa, o kvalitetah posameznih zgodb pa presodite sami.

»CIRKUS«

Je kitajski film v črno-beli tehniki. V tem primeru ne gre za filmsko zgodbo, temveč zgolj za prikaz cirkuških atrakcij. O tem filmu ne moremo povedati ničesar drugega, kot da so nekatere teh atrakcij na zavidljivi višini.

aa

31. avgusta je bila v Ljubljani premiera težko pričakovanega slovenskega filma »Ne čakaj na maj«, ki ga je v režiji Františka Čapa posnelo podjetje »Triglav film« v Ljubljani. — Film je nadaljevanje »Vesne«, ki si je pridobila pri nas in v tujini nemajhen ugled. Kaj pa film »Ne čakaj na maj«? Mnenja so deljena. Vsekakor pa je obrtniška plat filma brezhibna in zgodba, čeprav brez umetniških pretenzij, zelo vedra in si bo kot kaže, pridobila pri gledalcih veliko simpatij. V tonskih študijih »Triglav filma« v Šentvidu bo film te dni sinhroniziran tudi v srbohrvaščino. — Premiera v Kranju bo 19. oktobra.

OBVEŠČAMO VSE, KI SO SE ŽE NAROČILI NA NOVO REVILJO, DA JO BODO TE DNI DOBILI PO POŠTI. OBENEM BODO DOBILI POLOŽNICE ZA PLAČILO NAROČNINE. PRVO ŠTEVILKO REVILJE BOMO POSLALI TUDI VSEM ŠOLAM, USTANOVAM IN TUDI POSAMEZNIKOM. KDOR PRVE ŠTEVILKE V ROKU 2 TEDNOV PO PREJEMU NE BO VRNIL, GA BOMO SMÁTRALI ZA REDNEGA NAROČNIKA.

UPRAVA

GORENJSKE REVILJE ZA KULTURO

Gorenjska
REVILJA ZA KULTURO

NAD HINO SE NE RADI VEČ • UMETNOSTNI DIAGRAM
GORENJSKE PRETEKLOSTI • PETRA SEVE POZNA
POROKA • ZGODOVINSKO-ERHANIŠNE OSNOVE
RADOVLJICE • PREŠERNOVO GLEDALIŠČE V STA
GNACIJI • 12 DNEVNIKA FILMSKEGA REKONZENTA
V PROVINCI • VEČ ŽIVLJENJA V ŠOLI!

1-2
1957

VESTI IZ ŠOLSTVA

SOLSKA REFORMA V PRAKSI

Uresničevanje šolske reforme je v Zgor-njesavski dolini naletelo na nekaj težav. Tako so n. pr. starši na Dovjem in v Mojstrani zvedeli šele na večer pred začetkom pouka, da bodo morali njihovi otroci zaradi pomanjkanja učiteljskega kadra obiskovati v razred na osemletki v Kranjski gori ali na Jesenicah. Seveda je to izzvalo nekaj opravičenih očitkov na račun okrajnega šolskega vodstva, ki je pustilo posamezne šole vse do zadnjega taviati v negotovosti. Nič bolj navdušeni niso bili tisti prosvetni delavci, ki bodo morali zdaj v največji naglici sestaviti nove podrobne učne načrte za pouk na nižji stopnji. Vsemu temu bi se lahko izognili, če bi odgovorni forumi pravočasno seznanili vodstva šol z novim stanjem.

I. S.

POSVETOVANJE OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA

Pred kratkim je bilo v Kranju posvetovanje vseh upraviteljev osnovnih šol, ravnateljev osemletk in okrajnih inšpektorjev. Razpravljali so o novih nalogah in dolžnostih, ki jih čakajo v šolskem letu 1957-58.

Z letošnjim šolskim letom stopa šolstvo v kranjskem okraju v novo obdobje osemletnih

šol, ki so nastale po združitvi dosedanjih osnovnih šol z nižjimi gimnazijami v novo organizacijsko obliko. To dejanje je toliko pomembnejše, ker je kranjski okraj prvi, ki se je odločil za novo reformirano osemletko, o kateri naša kulturna javnost toliko razpravlja.

Letos bodo že pričeli prvi trije razredi nižje stopnje po novem predmetniku in učnem načrtu. Medtem pa bodo v četrtem razredu in v višjih razredih osemletk poučevali še po dosedanjem programu. V petih razredih novih osemletnih šol pa naj bi že tudi pričeli z razrednim poukom namesto dosedanjega predmetnega.

V NOVO ŠOLSKO LETO

V letošnjem šolskem letu se je v blejsko osemletko vpisalo nad 700 učencev in dijakov, medtem ko sta jih lanska osnovna šola in nižja gimnazija imeli le 645. Šola bo torej imela skupaj 21 oddelkov, 11 nižjih in deset višjih. Ker pa je na razpolago le 9 učilnic, bodo po tri razrede morali poučevati v treh izmenah, pri čemer bo prizadetih 9 oddelkov. Dva prostora, ki jih je šola v preteklem letu imela v najem v prostorih skupnih ležišč, so za letos odpovedali, tako da bodo poleg učilnic v šolski zgradbi uporabljali zunaj le še en prostor. — Stanje pa se bo precej popravilo že čez kake tri mesece ali naj-

kasneje po semestralnih počitnicah, ko bodo za šolske namene preurejene tri nove učilnice.

-Jb

OBNOVA MLADINSKEGA DOMA

V kratkem bodo na Bohinjski Bell pričeli s preurejanjem zunanosti Mladinskega doma. Prebivalci Boh. Bele so ga z lastnimi sredstvi in z udarniškim delom zgradili leta 1948. Od tedaj se je v dvoranah tega doma zvrstilo že lepo število raznih prireditev. Samo v lanskem letu si je občinstvo ogledalo 7 domačih premier.

NOVO ŠOLSKO LETO NA JESENICAH BREZ PRVEGA RAZREDA

Ze nekaj let se bori jeseniško šolstvo s problemom; pomanjkanje učilnic. Problem pa je postal posebno resen z letošnjim šolskim letom, ker upraviteljstvo šole ne more sprejeti otrok v 1. razred. Med počitnicami so nameravali preurediti dvoje stanovanj v stavbi osnovne šole v učilnice. Ti bi položaj delno rešili. Ker za stranki ni bilo mogoče dobiti stanovanj, sta ostali v stavbi, šola pa je ostala brez potrebnih učilnic za 1. razred. Zasilno nameravajo rešiti vprašanje z ureditvijo dveh učilnic v stavbi bivših otroških jaslji, ki pa ne bosta dovolj veliki, niti higienski, ker ležita tik ob Zelezarni, v najbolj zadimljenem in zaplinitenem ozračju. Starši, ki so bili prepričani, da bodo poslali v začetku šolskega leta svoje otroke prvič v šolo, so kaj razočarani nad vestjo, da se za učence 1. razreda pouk še ne bo pričel.

U.

Težave Glasbene šole v Škofji Loki

Glasbena šola v Škofji Loki, ki je dala že nekaj dobrih glasbenikov, kljub dolgoletnemu obstoju ne more priti na zeleno vejo. Letos ni dosti manjkalo, pa bi se morala preseliti v kletne prostore osnovne šole. Tudi proračun tega glasbenega zavoda ne ustreza potrebam, kajti ta zadostuje le za šolanje 47 učencev in če vzamemo v poštev, da traja šolanje 4 leta, se lahko vsako leto na novo vpiše le 10 učencev. Razumljivo je, da prihaja ob sprejemu novih gojencev v šolo do diskriminacije, kajti k pouku so sprejeti le najbolj nadarjeni. Nekoč uspešni solo pevski oddelek pa so morali celo ukiniti.

Za pouk imajo na razpolago tri prostore, enega od teh šele po končanem osnovnošolskem pouku. Tudi z instrumenti ni dosti bolje. Zaklad instrumentov tvorijo izposojene violine, rog, polomljen klavir in izposojeni pianino. Inšpektorica Jevdiga Strukelj meni o klavirju, da v nobenem primeru ne ustreza potrebam glasbenega pouka.

Šolski svet glasbenega zavoda, ki se je v tork prvič sestel, si je postavil nalogo: obnoviti oddelek za solo-petje in nabaviti nov klavir.

K. J.

STE ŽE OBISKALE RAZSTAVO »Družina - gospodinjstvo 1957« ?

RECEPTI

JEDILNIK

Stročji fižol v golažu
Jabolčna krema
Stročji fižol v golažu: 40 dkg govedine, 5 dkg maščobe, debela čebula, sol, paprika, kumina, 4-5 paradiznikov, pol kg stročjega fižola.
 Iz mesa pripravimo golaž kot navadno. Na masti razpustimo sesekljano čebulo, dodamo zrezano meso ter paprike po okusu. Prilijemo malo vode in dušimo. Ko je meso na pol mehko, pridenemo zrezane paradiznike in na drobno posevno zrezan stročji fižol. Prilijemo še malo vode in vse skupaj dušimo do mehkega. Jed izboljšamo z žlico smetane.
Jabolčna krema: tritret kg jabolk, 10 dkg sladkorja, pol l sladkega jabolčnika, 4 rumenjaki, sladkor po okusu, sneg 4 beljakov.
 Jabolka (ne velika) olupimo, izdobjemo peščiče, potresemo s sladkorjem in dušimo v pečici. Nato jih denemo v kompotne skodelice, polijemo s kremo in postavimo za 2 uri na hladno.
Krema: Jabolčni sok, sladkor, rumenjake zmešamo in stepemo nad soparo, da se zgosti.

Zveza žena in posamezna društva v okraju Kranj prirejajo skupne obiske razstave »Družina in gospodinjstvo 1957«, ki je bila v Zagrebu odprta v soboto, 7. septembra, in bo zaključena 22. t. m. Zanimanje za to razstavo je izredno veliko in žene iz vseh krajev Gorenjske se že pripravljajo za obisk.

Načinom sodobnega oblačenja, organizacijo prehrane, sodobno opremo stanovanja itd., bo imela od tega obiska mnogo koristi. Razen tega bodo obiskovalke lahko sodelovale tudi v anketi, da bodo opozorile v njej na pomanjkljivosti posameznih izdelkov, ki so že naprodaj. Tudi svoje želje po novih predmetih bo vsaka lahko navedla, kajti industrija ima polno možnosti za izdelavo najrazličnejših predmetov, ki jih naše gospodinjje še pogrešajo.

Za obiskovalce so na razstavi še posebno privlačni maloprodajni paviljoni. Seveda pa ta razstava v okviru Zagrebkega vele sejma ni namenjena samo ženam, zato bi bilo koristno, če bi si jo ogledali tudi zastopniki posameznih stanovanskih skupnosti in hišnih svetov. Tako bodo vsaj lahko spoznali vse prednosti različnih servisov za pranje perila, šivanje in podobno, kakor tudi prednosti raznih aparatov, ki lajšajo delo gospodinjam.

Za starše, vzgojitelje in vodje otroških ustanov je nadvse privlačen in zanimiv Otroški sejma, ki prikazuje skrb staršev in družbe za najmlajše državljane. Razstavljeni so najrazličnejši izdelki prehranske industrije, otroška konfekcija, obutev, perilo, šolske potrebščine, knjige, skratka vse, kar posredni ali neposredno koristi otroku.

Jeseničanke so prikazale nekaj lepih ročnih del

Obiskovalke tečaja za ženska ročna dela, ki ga je priredilo letošnjo pomlad Žensko društvo na Jesenicah, so te dni razstavljale svoje izdelke v prostorih občinskega odbora SZDL. Tudi 20 otrok je pokazalo sadove svojega znanja. Razstavljenih je nekaj nad 200 izdelkov. Največ jih ima tovarišica Gilda Tratnikova, ki je tudi poskrbela za razstavo. Najlepši del razstave zavzema narodno vezenje. Pri najmlajših se je zelo izkazala 6-letna Vojka Kaceva, katere izdelki prav nič ne zaostajajo za izdelki 15-letnih razstavljalcev.

nanje, v zadoščanje pa jima bodo prav gotovo pohvale številnih obiskovalcev ter opombe v vpisni knjigi.

MODA

DVA JESENSKA MODELA ZA NAJMLAJŠE

Nerazumljivo pri vsem tem je to, da organizacije razstave ni prevzelo Žensko društvo in da sta bili pri prizadevanju zanj tovarišica Tratnikova in tovarišica Knafličeva popolnoma sami. Če društvo žena do tovrstnega dela res nima pravega zanimanja, bi bilo priporočljivo, da se tečaj za ženska ročna dela in podobne razstave vključijo v Ljudsko tehniko, ki bo takšno vzgojo brez dvoma podprla. Organizatoriki zaslužita vse priz-

PLETENA JOPICA ZA DEVETLETNO DEKLICO V DVEH BARVAH. NAVODILA ZA PLETENJE SMO OBJAVILI ŽE V PREJŠNJI ŠTEVILKI

PRAKTIČNI NASVETI

Porcelanasta posoda je le tedaj lepa, če je res čisto pomita. Voda za pomivanje mora biti tako vroča, kolikor prenesejo roke. Ko se omasti ali drugače umaže, jo premenjamo. Vsekakor pa moramo posodo splakniti v prav tako topli vodi in jo nato povezniti, da se osuši.
Za barvast porcelan ne smemo uporabljati sode, ker ta razjeda barvo. Namesto nje vzamemo boraksa, in sicer na 1 liter vode 1 žličko boraksa.
Rumene madeže na porcelanu odrgnemo z zmelto soljo.
Na mrzilo in tanko porcelanasto posodo ne smemo nikoli naliti kropa, ker rada počli.
Tudi solnice moramo redno čistiti. Solnico izobrazimo vsaj enkrat na teden in jo umijemo kot vsako drugo posodo. Če je posoda rebrasta, si pomagamo s krtačico. Sele v popolnoma suho posodico natresemo nove soli, staro pa porabimo v kuhinji.
Znotraj kozarcev, posebno pa steklenih vrčev za vodo se sčasoma napravi motna obloga, ker se iz vode izloča apnenec. Taka posoda res ni vabljiva, vendar jo prav pogosto vidimo v menzah in gostinskih obratih. Očistimo jo tako, da denemo v posode natrganega časopisnega papirja, nanj pa nalijemo precej močnega kisa. Vse skupaj naj stoji čez noč. Nato s časopisom zdrgnemo steno, posodo pa oplaknemo s čisto vodo in posušimo. Pri debelejši oblogi postopek ponovimo, oziroma pustimo kis dalj časa v posodi. Kis hitreje učinkuje, če ga segregujemo.

ČRNA OVČKA

Nekoč je živela črna ovčica. Bila je ljubka in majhna, toda zelo nesrečna. Nesrečna pa je bila zato, ker je bila črna in ne bela, kakor njene sestrice. Ždelo se ji je, da jo bodo le-te še bolj ljubile, če bo tudi ona bela.

Napotila se je v vas. Ob potoku je srečala perico.

»Ljuba peričica,« je vzkliknila ovčica. »Daj, operi me, da bom bela, kakor je belo tvoje perilo.«

»Ce te operem,« je odvrnila perica, »ne boš bela, temveč samo mokra.«
 Ovčica je šla naprej in srečala pleškarja, ki je belil hišo.

»Dragi mož,« je dejala. »Namaži me z belo barvo.«

»Ne morem,« je odvrnil. »Pokvaril bi ti kožušček.«

»Saj sem vendar jaz vaša sestrica,« je vzkliknila ovčica in stekla k materi. Tudi mati se ni zmenila zanjo, vsi so iskali črno ovčico, ki se je bila nekam zgubila. Ovčica je bila zopet nesrečna, ker je bila bela. Spomnila se je peričice in stekla k reki.

»Prosim operi me, da bom zopet črna ovčica,« je zaprosila in peričica je ustregla njeni prošnji.

Ovčica je postala zopet črna in se vrnila domov. Vse sestrice so je bile na moč vesele in mati jo je mehko stisnila k svojemu toplemu kožuhi.

Prev. M. S.

Sreča v nesreči

Pred nekaj dnevi je gnal bratec Janko našo Lisko na pašo. Liska se je pasla med sadnim drevjem. Naenkrat je pogoltnila debelo jabolko, ki je pravkar padlo z drevesa. Požrešna krava je hotela jabolko hitro požreti, a ji je med tem zdrknilo v požiralnik. Kmalu so se ji začele cediti iz gobca sline. Janko je hitro poklical ata, ki je nekaj stružil v delavnici. Prišel je kmalu tudi sosed in njegov prijatelj. Vsi so jo močno drgnili po vratu, da bi spravili jabolko naprej. A to ni nič pomagalo. Mama in mi otroci smo jokali, ker smo se bali, da bomo zgubili dobro Lisko. Oče me je poslal po izkušenega moža v vasi, ki je že mnogokrat rešil bolno živinčce. Res je mož kmalu prišel, bil je že skrajni čas, saj je bila naša uboga kravica še močno napeta. Z bičevnikom ji je hotel poriniti jabolko naprej, a ni šlo. Vlivlval ji je v gobec tudi vodo. Naposled je poizkusil še enkrat z bičevnikom — in glej, jabolko je zdrknilo naprej. Napetost je takoj ponehala in tudi sline se ji niso več cedile iz gobca. Liska je nekaj časa težko dihala, pokašljevala, potem pa se je umirila in začela lepo dihati.

Kako smo bili vsi veseli in srečni, vam res ne morem popisati. Saj smo vedeli, da nam bo naša dobra Liska dajala zopet sladkega mlečka.

Minka Maček, učenka IV. razr. Cerklje

TONČKA PERČIČ POZABLJENA PUNČKA

Nocoj sem vso noč na vrtu ostala in sem v travici rosnih zaspala. Marjetice bele so me zibale, kresnice pa sanje so mi šepetale.

Lunica dobra se je smehljala in pred strahovi me varovala; zvezdice zlate so vso noč migljale.

Rimsko so cesto mi razkazovale.

So me navezgodaj ptički zbudili, po meni so mravilje in hrošči lazili, nekaj mi zlezlo celo je v uho, da me vsa glava boli zdaj močno.

Nocoj sem vso noč na vrtu ostala, v travici rosnih noč sem prespala.

Zdaj trga po sklepih me, vse me boli — Ančka brezskrbna pa vendar še spi.

Laške imam mokre, nepočesane, lička umazana, očke zaspane, krilce zmehčkano — pa še kako!

Ančke pa menda sploh pome ne bo, Sonček prijazno se punčki posmeje in ji premrle ročice ogreje, laske rumene ji posuši — Ančka pa vedno še v postelji spi...

PREPIR

Prepirata se mož in žena, kdo v hiši več velja.

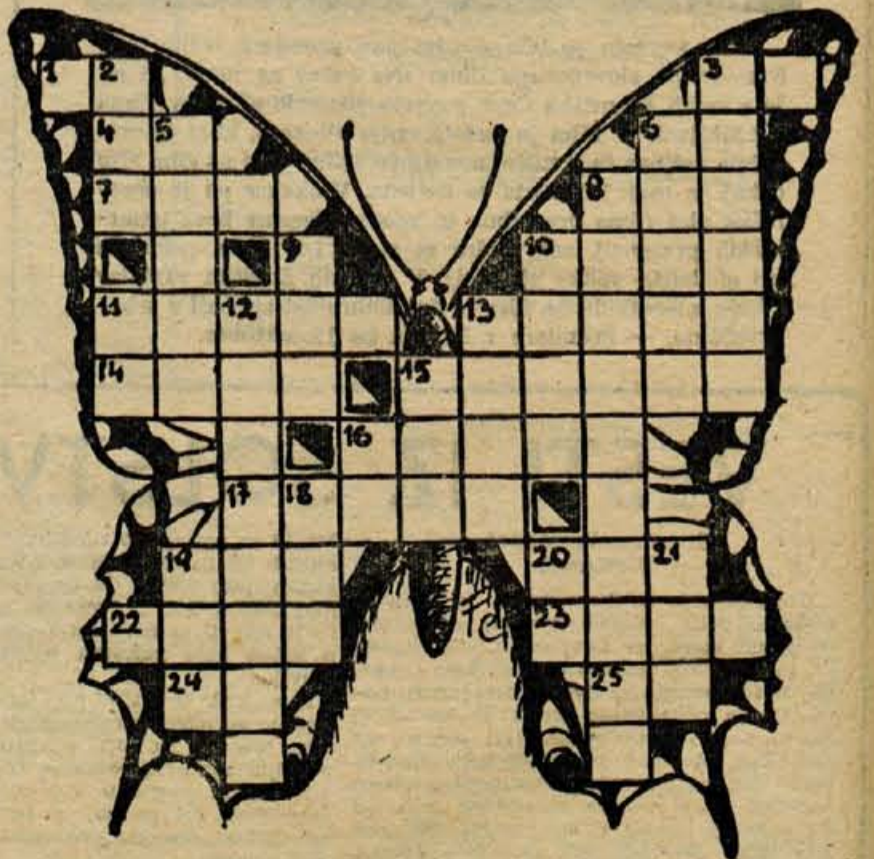
Prepiru noče biti konca, nobeden nehati ne zna.

Ko se domisli žena, pravi: Ze star pregovor govori, — da že od nekdaj vsaka žena podpira v hiši ogle tri.

Nasmehne mož se in odvrne: »Podpira prazne ogle tri; podpira mož le enega, a v tistem krušna peč stoji.«

Bernard Ivan, učenec VII. razreda

Krizzanka metulj

Vodoravno: 1. staroslovanska pijača, 16. in 13. črka abecede; 3. nikalnica; 4. daljša pesnitev; 6. kazalni zaimek; ta v množini; 7. velika afriška ptica; 8. zdravilo; 10. lastnina; 11. slovensko mesto ob morju; 13. parole; 14. vstaja; 15. večje mesto v Hercegovini; 16. ime lisastega psa; 17. otočje v Atlantiku ob Afriki; 19. predpona, ki označuje veliko starost; 20. kratica za dinar; 22. gorovje v Rusiji — na meji s Sibirijo; 23. ljubkavalno ime za očeta; 24. slovenski tednik; 25. arabski žrebec.

Navpično: 2. nedelaven; 3. evetni med; 5. pokopavanje; 6. veliki radio-

amater — po rodu Jugoslovan; 8. ime nekega metulja; 9. skala v morju, nevarna za ladje; 10. lesena uta; 12. pograjati; 13. domača perutnina; 15. čas brez vojne; 18. lep; 19. namizno pregrinjalo; 20. predlog; 21. kratica za nogometni klub Triglav.

ZA SMEH

Med izpitom se dijak nerodno prestopica, požira slino in krili z rokami. Pa ga vpraša profesor: »Tovariš Kocmur, kaj vas spravlja moje vprašanje v zadrego?«

Kocmur: »Tovariš profesor, ne vprašanje, pač pa odgovor.«

Ovčica je vsa nesrečna tavalala dalje in srečala peka, ki je mesil kruh.

»Potresi me z moko, da bom postala tako bela, kakor je tvoj predpasnik,« je zaprosila. Pek ji je ustregel in jo po vsem kožuščku potresel z belo moko.

Vsa srečna se je ovčica vrnila domov. Tam je našla sestrico, ki so vse zaskrbljene nekaj iskale in se zanjo še zmenile niso.

»Kaj pa iščete?« jih je vprašala ovčica.

»Našo četrto sestrico,« so odvrnile in iskale naprej, ne meneč se zanjo.

Tudi enajstim pobitim ranjencem na Martinčku so prinesli vence in cvetja

«Se mrtvi so jim bili v napoto. Vrgli so jih v gorečo kočo in 11 borcev je kakor žriveni dar zgorelo za našo prostost.»

Ob tem besedilo se je zaustavljalo tisočero pogledov; glave so kimalo, tihe besede obsojale. Črke v krvavo-rdeči barvi na pročelju na videz prirodne skale — spomenika, so še prirednejše, prepričljivejše obujale spomine onim, ki so tu na Mošenjski planini tistega usodnega trinajstega januarja 1942. leta preživeli to tragedijo. Zato so pogledi iskali Janeza Lušina, Pečnik Erno in Rihtariča Tineta, ki so se vrnili po petnajst in pol letih. Malo so govorili, odgovarjali so v kratkih besedah na vprašanja mnogih udeležencev, ki so se v nedeljo udeležili odkritja spomenika na tem mestu.

Mirzo zimsko popoldne. Osamljeno kočo partizanov je nenadoma obkrožila močna nemška edinica. Njihove strojnice so kaj kmalu spremenile lesene stene koč v pravo rešetko. Izza nje je stekla prva kri in topila ledeno-zmrznjeno plast zemlje. Nihče ni več mislil na lonec fižola, edino jed po več dnevih. Tudi želodci niso več krulili. Okoreli, zmrznjeni prsti so, tiščali puške in bombe. Vsa Mošenjska planina je plamtela. Bližala se je noč. Ampak ne noč temna, skrivnostna in obetajoča, marveč jasna, sibirsko mrzla, grozeča, brezizhodna. Ognjeni obroč se zoževal. Preostali borci so se odločili za probo za vsako ceno; žene in ranjenci so prosili milostne krogle.

Noč je vendar bila partizanska. Umaknili so se skozi debelo plast snega. Z njimi celo 7-letni deček, ki je bil že proglašen za »bandita«. Ko so podivjani Nemci končno prodri do koč, je bilo tu vse tiho. Zažgali so jo. V plamen pa so zmetali 11, skoraj že zmrznjenih trupel. Morda jim je to bilo potrebno za uteho po malo »slavni« zmagi v

Ob pohodu na Jelovico — po šestnajstih letih

„Očka, zakaj...!“

Dražgošah, za ukano ostalih partizanov, ki so se izmuznili iz obroča, morda za sprostitev in razvedrilo pred strahom nevidne sile na tej slovenski zemlji.

OD MOŠENJSKE DO SELŠKE PLANINE

Nešteto je bilo takih zgodb na Jelovici. V nedeljo, ko so zabrnili kamioni in avtobusi iz bohinjkega, jeseniškega in tržiškega kota, iz Kranja in Loke, ko so premnogi iz Kroke in Zeleznikov krenili proti Jelovici, so ti spomini nehoti oživeli. Nekaj je vleklo na Jelovico. Vreme? Morda! Bil je res lep dan. Skozi visoke jelke so padali košati prameni sonca in prijeten vonj po smolji je svežil pljuča. Karavanke so se bistrile v srebrnem obsevu jasnega sončnega jutra. Le okoli Kredarice v Julijcih se je držala plast megle, ki pa je vrhu Triglava še povečala veličino in mogočnost njegovih skalnatih grebenov.

Vendar večine nedeljskih obiskovalcev na Pokljuki ni to zanimalo. Dolga pisana kolona nad dva tisoč ljudi je spoštljivo in malone tiho šla kot na ponovni pohod na Mošenjsko, od tam na Lipniško planino, nazaj do Martinčka in spet na Selško planino. Na vseh mestih so se poklanjali spominu, pošlušali preživle borce o dogodkih na tej planini.

KO SO PADALE VEJE Z JELK

Lipniška planina. Pohod obiskovalcev se je tu vdrugič ustavil. Drugi spomenik; skupina postavjenih skal kraj male dolinice, katere mir so motili le kravji zvonci. Vinko Hafner je povzel besedo; obrznil so se zresnili. Preživeli borci so gledali naokoli. Morda so iskali tiste smreke in skale, kjer so takrat, 9. septembra 1942 (točno pred petnajstimi leti) tu srečavali smrt.

Prezelj Janko je bil eden od navzočih. Takrat je bil mitraljezec Selške čete. Z njim je bil tudi štab odreda s komandantom Jožetom Gregorčičem.

Nosač je stresel vrečo krompirja. Kdo bi ga pustil? Prav takrat je nad njimi zarezgetala nemška strojica. Polno jih je bilo! Svinčenke so križale vse vprek, odletavalo je lubje in z jelk so padale veje. Z ljubem in vejami vred so padali borci. Ranjen se je sklonil tudi heroj Gregorčič. Kdo naj ga reši, spravi iz obroča? Našel je rešitev: izročil je orožje in si zadržal edino — bombo. Morda do takrat ni pomislil, da mu bo prav ta bomba rešiteljica življenja, muk, trpljenja, rešiteljica junaka — heroja.

Pot vodi spet navzdol po stezi, po novi cesti do Martinčka. Tik nad cesto je spomenik. Spomenik

Ivan Bertoncelj med govorom na Mošenjski planini

gorenjske bodice

△ Madonca, ko bi vedeli, dragi bralci, kako hudi časi se mi obetajo, stavim, da bi koj začeli zbirati, če ne za venec, pa vsaj za krancelj. — Glejte, pred dnevi mi je neki mesar zagrozil, da me bo v klobase podelal, če ga bom dal v bodice. Pa to še ni vse. Neki sofar mi je sveto obljubil in hkrati pri vseh povoznih pešcih obljubil, da me bo ob prvi priliki povozil kot šnicelj. Neki upravnik trgovine z usnjem me ima tudi na repertoarju. Takole je dejal: »Ti šupa polomljena, če me spraviš v bodice, pazi se! Kožo ti bom odrli...!« — No, o tem res ne dvomim, saj je človek od foha. Tako ajnfoh pa le ne bo šlo. Z moje kože ne bo nič prida ledr dobil — še za copate ne bo. Me je že moja Marjana preveč zmečala, da bi od mene ostalo kaj prida... — Če bi me pa vse glih kdo rad prebutal, naj se spravi na tistega mojega kolegeča, ki je plačan za to, da mene nadomestuje kar se batin tiče. Jaz že tako precej gor plačam, ko moram bodice fiancat.

△ Pomislite — pred dnevi sem prejel odprto pismo, ki je prišlo na gliho iz Onega sveta. Pa veste komu je tisto pisanje namenjeno? Upravi kranjskega pokopališča. — Pismo so natančno takole glasi:

»Nam, ki smo v prvi svetovni vojni leta 1916 padli na italijanski fronti, so hvaležni kranjski rodoljubi postavili na pokopališču spomenik in vanj vklešali naša imena. Lepo zlačo pobarvana so bila ta imena, toda leta so tekla in čas je to zlačo barvo izlizal — imena so zble-

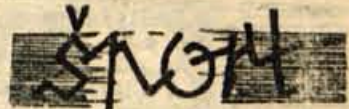
dela, menda prav tako kakor spomina na nas. Bleda črke slepo zro v mimoidoče, kakor prazne oči lobanje. Kdo more prebrati naša imena?

Zato prosimo upravo kranjskega pokopališča, da ta imena znova prevleče s kakršnokoli barvo (mi mrtvi nismo preveč natančni)! Olajšajte ljudem branje naših imen, da nas pri našem počitku z glasnim bukštibanjem ne bodo motili.

EDEN ZA VSE»

Jaz pa ne bi bil Bodičar, če se ne bi pozanimal, kdo je tisti Eden, ki piše za vse? Haha, pa sem ga izvrtal Krjavija. Možakar, za Mohorjevega Metoda ga kličejo, je prišel z Onega sveta na urlaub. Ja, vidite, tudi na Onem svetu talajo dopuste. — Ko sem govoril z njim, mi ni bilo nič kaj lušno pri srcu. Naposled veste, kako je, če človek govori z mrličem. Kar verjeti nisem mogel, da je res mrtvev. Možakar je kar dobro zgedal, pa tudi mrliške farbe ni imel na obrazu. Ko sem ga iz vseh strani obšlatel, sem vzkliknil: »Sment, saj niste mrlič, ampak človek!« — Ker mu nisem verjel, da je res mrtvev, me je vlekel na britof in pokazal svoje ime na spomeniku padlih. — »Jok bratec, mene pa že ne boš imel za norca! Legitimiraj se!« Pa je možakar izvlekel iz žepa osebno izkaznico. Res, ime, priimek in rojstvo — vse se je ujemale s tistim pisanjem na spomeniku. Madonca, če bi me videli, kako sem jo pobrisal z britofa. Ze od mladih

Vas pozdravlja Vaš Bodičar!

TVD PARTIZAN GORENJA VAS SE PRIPRAVLJA NA 35. OBLETNICO SVOJEGA OBSTOJA

V Gorenji vasi se TVD Partizan že nekaj časa pripravljajo na proslavo 35-letnice obstoja telovadnega društva.

Ob ustanovitvi takratnega TD je bilo v Gorenji vasi in okoljskih vaseh precejšnje zanimanje za šport in telovadbo. Njihovo društvo je dokaj dobro delovalo vseh 35 let, razen med vojno, ko so številni člani društva odšli v partizane ali pa drugače pomagali NOB. Društvo je po osvoboditvi kmalu pričelo s ponovnim delom. Od 1949 do 1953. leta pa društvo ni delovalo. S pomočjo Okrajne zveze društev Partizan za Gorenjsko pa je v 1953. letu društvo ponovno zaživelo. Še istega leta so pričeli z deli pri starem sokolskem domu, in ob njem gradili nov dom Partizana. Otvoritev doma je bila že naslednje leto 18. julija 1954 z velikim telovadnim nastopom in odkritjem spominske plošče vseh padlih članov Partizana v NOV.

Ze nekaj časa pa se društvo pripravljajo na 35-letnico, ki jo bodo praznovali 22. t. m. Ob tej svečanosti bodo v Gorenji vasi ves dan razne prireditve. Ob 10. uri bo slavnostna seja upravnega odbora Partizana, popoldan pa bodo razvili društveni prapor. Po razviti bo na telovadnišču velik meddruštveni nastop, na katerem bo tudi nastopila najboljša okrajna vrsta članov in članic. Sodelovali bodo tudi najboljši telovadci iz ostalih društev Partizana z Gorenjske. Zanimiv pa bo tudi nastop najstarejših članov — ustanoviteljev društva na čelu z dr. Gregorčičem, ki aktivno deluje v društvu vseh 35 let. Nastopili bodo z istimi vajami kakor so nastopili ob ustanovitvi pred 35 leti.

-an

CUDNO DIRKALIŠČE

Ker sta oba kranjska mostova čez Kokro zaprti, je ves promet usmerjen preko mostu pod tovarno SAVA. Na klancu nad tem

mostom se okrog dveh popoldne, ko je promet najživahnejši, nekateri kolesarji poskušajo v dirkalni vožnji, kar seveda ogroža pešce in le golemo naključju gre zahvala, da še ni prišlo do kake nesreče. Če lahko nekateri kolesarji vozijo pametno ali celo stopijo s kolesa na najhujši strmini — ali ne bi mogli tega storiti vsi?

enajsterim zmrtničnim ranjencem. Sredi zdravljenja jih je zalotilo sovražno kopito in mesarski nož podivjanih človeških bitij. Nemočni in brez rožja so padali pod udarci.

Zadnji, četrti sprehod do Selške planine je vodil po cesti. Sonce se je že nagibalo navzdol. Kljub temu je še močno grela. Smoljnate iglice jelk so se prijemale za prste in prijetno zaudarjale v nos.

Tu obujajo spomine borci XXXI. divizije. Prišli so v zasedo na Solčavo prav pod nemške strojnice. Zavihrala je borba. Naši so imeli na izbiro samo smrt ali svobodo. Vsa dolina je trepetala.

»Juriš!« je zavpil komandant III. bataljona - Dren. Ali prav takrat je omahnil na tla. V nedeljo je ta kraj spet obiskala njegova mama iz Kamnja pri Bohinju. Celo rož mu je prinesla zdoma.

IZPIT PRED SINKOM

Na Mošenjski planini in tudi drugje se je med smrečje porazgubljalo več obiskovalcev. Bile so morda matere, svojci padlih, preživeli borci... Sopke nageljev, vrtnic, rožmarina so puščali ob skalah in porokih, kjer večjo ali domnevajo, da je njihove drage doletela smrt.

Preživeli udeleženci so povsod tolmačili, pojasnjevali konkretne dogodke in podrobnosti.

Morda pa je največ vprašanj imel mali 4-letni Goran.

»Očka! Zakaj so Nemci bili tako grdi?«

»Očka! Zakaj so pobili ranjene partizane? Zakaj so Nemci prišli v naše kraje? Zakaj so tudi domačini pomagali Nemcem? Zakaj partizani niso prej spodili grde Nemece od nas? Zakaj so Nemci zažgali koč, vas Dražgoše, kjer so spale mamice in sinčki?«

Ko se je utrudil od hoje, je stegnil obe ročki in zaprosil v naročje. Vprašanja pa so se nadaljevala. Očka je moral pred sinkom opravljati pravcati izpit iz družbenih ved, državoznanstva, vojne akademije do kriminalistike. In vse to v poljudnem izrazoslovju, v okviru otročje domisljije. Sele na kamionu nizdol iz Jelovice je Goran zaspal. Ko pa je v Loki videl vojak, je spet obnovil:

»So to danes partizani? Zato, da ne pridejo več Nemci, kajne očka?«

Govori in pripovedovanja spominov so v mladem srcu nehoti zanetila mržnjo proti novi vojni, proti divjaštvu in vzbudilo vero v prostost in mirno življenje.

K. M.

S POTI PO POLJSKI

MIMI MALENSKI KONIČ VIGENCJI ROMAN 71

Medtem, ko je Ana sama jokala doma, je šel Dominik proti Blažku. V sebi je čutil zlobno zadovoljstvo, ker je Miklavžu in Alešu pokazal, da ne misli odnehati in Ane pustiti. Naj se zavadata, da bo ostal pri hiši, če jima je prav ali ne! Sčasoma se bosta že privadila in uklonila. Ne poznata ga še, toda počasi ga bosta spoznala!

S tem občutkom posmehljivega zadovoljstva je odšel v krčmo.

Dominik je sedel v krčmi pri mizi in opazoval dirindaj. Zraven njega je bil Voltrešč, ki je modroval, koliko delavcev bi pravzaprav lahko delalo v Gašperinovi vigenciji. Kolikor bolj je pil, bolj mu je rastele pogum in nazadnje je začel tolči po mizi in trdit, da si upa skovati tudi dva tisoč pester sekancev na dan. Rastel je izza mize, pijano gledal kovače in kričal:

»Skujem jih, primojudi! Kdo si pa upa staviti z menoj?»

Stari Fulda, že tudi nekoliko pijan, je hladnokrvno odkimaval:

»Ti nikoli! Jaz pač, ti pa nikoli!»

Voltrešč mu je molil dlan in izzival:

»Stavi! Goldinar stavi, če si upaš! Udari, če si kaj moža! Jaz stavim proti tvojemu pet goldinarjev!»

Fulda je odriaval njegovo roko in se posmehoval:

»Kaj bom stavil s teboj, saj nič nimaš! Skuješ jih pa ne, ti že nikoli! Jaz bi jih pa, če bi se mi le hotelo!»

Nazadnje so ju morali potegniti narazen, da se nista stopla.

Dominik ju je poslušal in se smejal. Oči so mu zasijale od dobre volje. Vsak hip je stopil kdo k njemu, ga potrepjal po rami in vzklilnil:

»Ti si pravi, Dominik! Ga ni v Kropi, kakor si ti!»

Prikimaval jim je in samo se mu je smejala. Videl je, da ga najbolj hvalijo tisti, ki so najhujše godrnjali zaradi nizke mezde. Kadar jih je izplačeval, so spričo njega po dvakrat in trikrat preštevali denar, kakor da bi se bil zmotil.

Ne, ni mogel drugače, kot da je zviška gledal na kovače, ki so ga trepljali po ramah, se bahali kakšni delavci so in v pijani nežnosti objemali žene in otroke. Zaničeval jih je, hkrati pa jih je tudi on hvalil in govoril, da imajo krepke, lepe otroke, ki bodo kmalu lahko delali v vigenciji. Pijanci so jokali od ginjenosti in mu zatrjevali, kako bistri in pridni so njihovi otroci, zares, prava sreča, da jih človek ima! Šel je nekajkrat plesat s kovaškimi ženami in je videl, kako imenitno se jim je zdelo. Vedel je že zdaj, da ga bodo jutri obirali, da je bilo vino slaba brozga, po kateri glava boli in da je pridedil likof samo zato, da bi se postavil pred tržani. Mimogrede je ujel, kako ženske stikajo glave in ugibajo, zakaj neki se Dominik ne oženi, ko je fant, ki mu ni para, uganil je, da si skrivaj že šepetajo o njem in Gašperinovi Ani. Gotovo mislijo, da je Ana lahko vesela, če jo sploh mara, saj ni več mlada in tega ne more prikriti, čeprav se gosposko nosi... Dominiku ni bilo težko uganiti, da s temi ljudmi lahko počne, kar se mu zljubi. Vedno ga bodo v obraz hvalili in za hrbotom kleli, vedno pa se mu bodo tudi uklonili, ker se tresejo za svoj košček kruha.

Ko so se mladi že unesli, se je zdelo, da je starim šele prav zavrela kri. Začeli so plesati stare plese, štajriš, potrkan poško in kovaško. Petrolejka pod stropom je nihala sem in tja, tobačni dim se je zgostil nad glavami, kovači pa so plesali kar naprej, da so odletavale trske v podu. Ženske so spravile otroke domov, same pa so se vrnile na veselico. Fant je so stiskali dekleta in gledali, da bi se neopazno izmuznili ven. Mladi Pubič je slonel za hišnim oglom, žena ga je hotela spraviti domov, toda ni je poslušal, vrnil se je v krčmo in ona za njim. Kakor zid sled je omahnil na klop in spet segel po pijači.

»Ne pij več, ko veš, da ti škoduje!« mu je prigovarjala ona, bledična, slabotna ženska, ki tudi s širokim krilom in ohlapno jopo ni mogla več prikriti nosečnosti. Toda mož jo je odrinil s kolenom in zatrčil:

V mesecu avgustu t. l. se je mudila na Poljskem kot gost Tovarniškega komiteja Poljske združene delavske Partije »Huta ime Lenina« delegacija komunistov jugoslovanskih železarn.

Prisrčen sprejem in tovariški odnos naših gostiteljev nam bo ostal v lepem spominu in ga lahko smatramo kot odraz iskrenih čustev in simpatije poljskega naroda do jugoslovanskih narodov.

Najprej smo si ogledali ogromen železarski kombinat »Huta ime Lenina«. Železarna stoji 7 km od zgodovinskega mesta Krakow ter v neposredni bližini mesta Nova Huta. Železarna in mesto sta popolnoma nova.

Železarna zaposluje trenutno 16.000 delavcev, na dokončni izgradnji tovarne pa dela še 9000 delavcev. Graditi so jo pričeli maja 1951. leta, prvo surovo železo pa je priteklo 24. julija 1954. Zdej se gradijo predelovalne obrate. Celoten kombinat je grajen na modernih industrijskih principih, proces proizvodnje je v glavnem mehaniziran in avtomatiziran; delovni pogoji so v primerjavi z našimi neprimerno boljši, kar je seveda razumljivo, saj je to nova železarna. Sedaj proizvajajo pol milijona ton jekla letno, z dograditvijo 3. in 4. visoke peči pa računajo na proizvodnjo preko 3 milijonov ton. V sestavi železarne je tudi kokarna s petimi baterijami, ki proizvaja 1000 ton kokska na uro.

Organizacija dela v proizvodnji je po naših vtisih dobra, k čemer pripomore delno to, da nimajo tako raznolčne proizvodnje, kot je to primer pri nas, in da razpolagajo z razmeroma velikim številom strokovnega kadra: 2000 inženirjev in tehnikov na 14.000 delavcev. Zelo zanimiva pa je ugotovitev, da 90% njihovega strokovnega kadra ni imelo nobene predhodne prakse, da znaša povprečna starost zaposlenih delavcev 24 let ter da je 70% delavcev prišlo s podeželja brez železarske tradicije.

Tudi mesto »Nova Huta« je grajeno na modernih urbanističnih principih. Sedaj ima 70.000 prebivalcev, s popolno dograditvijo pa jih bo imelo 100.000.

Warsawa — prestolnica Poljske — je milijonsko mesto. Sledovi vojne so še precejšnji, saj je bilo ob koncu druge svetovne vojne skoraj popolnoma porušeno. Sredi mesta stoji veličasten »Dom kulture« (delo ruskih strokovnjakov in darilo SZ Poljski). To je ogromna stavba kvadratne oblike z nebotičnikom v sredini, ki se dviga 130 m nad zemljo. Mesto je prijetno zaradi velikih in lepo urejenih parkov, širokih ulic z drevoredi in še nešteto drugih zanimivosti.

Mesto Krakow z 250.000 prebivalcev, ki smo si ga tudi bežno ogledali, je polno zgodovinskih zanimivosti. Veliko zgodovinsko in materialno vrednost predstavlja dobro ohranjen in restavriran kraljevski grad. Stari del mesta pa je precej mračnega izgleda z razmeroma ozkimi ulicami in starimi hišami.

Poljska pokrajina je za nas Jugoslovane, ki smo navajeni, da nas od vseh strani obdajajo gore, nezanimiva in enolična: nepregledna ravnina posejana s kmečkimi hišami in poslopi kmetijskih zadrug. Izjemo tvori le južni del ob češko-poljski meji z znanim mestom Zakopani in pogorjem Tatra

v ozadju. Presenečeni smo bili nad lepoto teh krajev.

Večer in noč smo preživel v nekem planinskem domu v Sahalovski dolini, kjer smo se v družbi kakih 40 poljskih turistov prijetno zabavali 3-4 ure brez kapljice alkohola; za nas Jugoslovane nekaj prijetnega in skoraj nerazumljivega. Od tu nas je peljala pot v rudarsko in industrijsko poljsko Slezijo, kraje, kjer skoraj ni videti drugega, kot visoke dimnike in industrijske objekte. To področje je izredno bogato na premogu, saj ga Poljska nakoplje letno cca 100 milijonov ton in je to njihov glavni izvojni artikel.

Na povratku iz tega rudarskega področja smo si ogledali svetovno znano nemško taborišče Auschwitz. To je razsežen prostor, obdan z jarkom za vodo in ostanki žičnih ograd. Po ohranjenih dokazih je bilo tu v štirih letih uničeno nad 4 milijone človeških življenj, od tega pol milijona Poljakov. Vagoni človeških las, tisoč kovčkov, naočnikov, zlatih in srebrnih zob, otroških čevljev in oblek ter drugi dokazi, ki so shranjeni v muzeju, so žive priče o načrtnem uničevanju vsega, kar ni bilo nemškega in za Nemčijo.

Po ogledu Auschwitza in slovesu od tovarišev iz Nove Hute smo se odpravili proti severu Poljske. Severna Poljska je mnogo manj obljudena, industrija je vedno redkejša, podnebje hladnejše, tla pa močvirnata. Tu se razprostirajo nepregledni gozdovi, zelo prikladni kraji za razvoj turizma, če bi bilo podnebje miljeje.

Naša želja, spoznati se s Poljsko, je bila več kot izpolnjena. Poljski narod je po lanskoletnih oktobrskih dogodkih zaživel bolj sproščeno. Življenjska raven delovnih ljudi je slična naši, le da je njihova kupna moč nekoliko večja, vendar po naših vtisih presega blagovno ponudbo. Življenje Poljakov je preprosto in solidno. Zahodna moda le počasi prodira med delovno ljudstvo; oblačilo se preprosto, vendar čedno, njihova kuhinja ni posebno raznovrstna, a precej obilna. Potrošnja alkoholnih pijač je zadržana z visokimi cenami; seveda se kljub temu najdejo prijatelji zlahtne kapljice.

V gospodarskih podjetjih je opaziti še precej birokratizma in centralistično upravljanje, kar pomeni, da so ostanki predpredhodne dobe (kakor jo oni imenujejo) še dokaj vidni. Zelo živo se zanimajo za naš družbeni in gospodarski razvoj, posebno za prehod iz administrativnega na družbeno in delavsko upravljanje. Posebno so jih zanimala naslednja vprašanja:

vloga delavskih svetov in upravnih odborov v podjetjih;

vloga direktorjev in uprav podjetja v odnosu na proizvodnjo in samoupravne organe;

vloga sindikalne organizacije v podjetju, njen odnos do uprave podjetja,

organov samoupravljanja in njen razredni značaj;

vloga ZK v podjetjih, organih upravljanja, uprave podjetja in splošnem družbenem razvoju, njen način uveljavljanja linije in sklepov;

odnos združenj in zbornic do podjetij in družbe;

odnos gospodarskih organizacij do organov oblasti v lokalnem in zveznem merilu ter obratno;

principi dela delavskih svetov in upravnih odborov, njihove pravice in dolžnosti ter še nešteto drugih vprašanj.

Njihova sedanja stopnja razvoja delavskega in družbenega upravljanja je slična naši pred sedmimi leti. Skoraj po vseh podjetjih imajo po vzorih Jugoslavije, seveda prilagojeno njihovim specifičnim pogojem, formirane delavske svete in upravne odbore posvetovalnega značaja. V te organe prehajajo obvezno zastopniki Partije, delavcev in uprave, iz česar se vidi, da še ni popolnoma jasnega pojem skupnih interesov in da v tem oziru vlada nekaj stare miselnosti. Zaenkrat se delavski sveti bolj malo ukvarjajo s proizvodnjo, ekonomiko podjetja in podobno, več pa z delavskimi plačili, življenjskimi in delovnimi pogoji in slično. Je pa bilo čuti iz skupnih in individualnih razgovorov, ki smo jih imeli s poljskimi tovariši, da posamezni kolektivi z razvojem delavskega upravljanja posegajo tudi v ostala področja in prerlašajo njihov zakon o samoupravljanju. Primer, ki nam ga je povedal predsednik delavskega sveta tovarne avtomobilov v Warsawi: uspeli so ob sodelovanju kolektiva v razmeroma kratkem času odpraviti finančno izgubo v proizvodnji avtomobilov. Do predkratklega so prodajali te pod lastno ceno in so zato imeli precejšnjo izgubo; sedaj sicer ne ustvarjajo dobička, vendar krijejo lastno ceno, kar predstavlja velik uspeh.

Vloga njihove Partije v podjetjih in družbenem življenju je slična naši v prvih povojnih letih. Stevilčno stanje članstva v odnosu na zaposlene je precejšnje, tako imajo v železarni »Huta ime Lenina« na 16.000 delavcev preko 3000 članov Partije, od tega 300 žena, s 35-članskim plenumom in 9 članskim sekretariatom, z 10 plačanimi funkcionarji. Od članov plenuma je 14 tovarišev z višjo šolo, 12 s srednjo šolo in 9 z osnovno šolo. V sekretariatu pa je 5 inženirjev, 3 tehnik in 1 ekonomist. Socialni sestav pa je sledeč: 2077 delavcev, 142 inženirjev, 544 tehnikov in 400 ostalih.

Poleg Poljske združene delavske partije imajo še socialdemokratsko in kmetijsko stranko, ki pa sta številčno majhni in je njihov vpliv na družbeno življenje in razvoj malo pomemben. Prav tako imajo dve mladinski organizaciji, t. j. organizacijo kmečke mladine in organizacijo socialistične mladine.

Prepričali smo se, da je poljski narod dosegel in izgradnji svoje dežele znatne uspehe, prepričani pa smo, da bo tudi sedanje težave na novi poti uspešno prehodil v dobrobit lastnega delovnega ljudstva. SM

TOM IŠČE ZAKLAD

PREDDEL: IVAN ABRAM RIŠE: MILAN BATISTA

Eden izmed njih je nosil nekaj pod roko. Prav gotovo je bila to skrinjica, je pomislil Huck. Ze je hotel poklicati Toma, toda to se mu je zdela neumno, kajti medtem bi lahko izginila. — Huck je zdrsnil za njima in se kakor mačka plazil v tolikšni razdalji od njiju, da ga nista mogla opaziti. Tolovaja sta ga vodila naravnost na Cardiffski grič. Najbrže bosta zakopala zaklad v starem kamnolomu, je menil Huck. Toda tudi tu se nista ustavila. Šla sta prav na vrh.

Sedaj je šele Huck dognal, kje je. Le nekaj korakov stran od posestva Douglasove vdove! »Prav,« je dejal, »naj ga kar tukaj zakoplje; ne bo ga težko najiti!« — Tolovaja sta nekaj godrnjala, povsem razločno pa je slišal, da jima ni bilo všeč, ko sta ugotovila, da ima Douglasova družba, kajti vsa hiša je bila razsvetljena. »To je torej njuno maščevanje!« je Hucku šinila misel in stresel se je od groze.

Huck je čutil, da nastopa tišina, ki je še mnogo bolj grozna kot morilski razgovor. Zadrževal je dih in se prestopal nazaj. Stopil je na pot med grmičevjem, se previdno obrnil in naglo odhitel. Tako je tekel, da ga še senca ni mogla dohajati, vse tja do Valijanove hiše. Potrkal je na vrata in na oknih so se pokazale glave starega moža in njegovih dveh sinov. Čeprav Huck ni bil kdove kako priljubljen, so mu vendarle odprli vrata.

Huck je pripovedoval in pripovedoval. Povedal je, da je vdova v nevarnosti in rotli, naj tega nikomur ne povedo, saj bi ga v nasprotnem primeru prav gotovo doletela smrt, če bi Joe in Spanec izvedela. — Besede so zalege. Nekaj minut za tem ko je vse povedal, so stari Valijan in oba sinova že hiteli, dobro oboroženi po stezi med grmovjem, po hribu navkreber. Puške so imeli pripravljene za strel. Huck jih ni spremljal. Skril se je za skalo ne daleč stran in poslušal...